

Turystyczna atrakcyjność Lublina na tle turystycznego rynku w Polsce i Europie

1. Turystyka w wymiarze globalnym¹

Rynek międzynarodowego ruchu turystycznego doświadcza trwającej już ponad sześćdziesiąt lat dywersyfikacji kierunków i ekspansji, stając się jednym z najszybciej rozwijających się sektorów gospodarki światowej. W ciągu tego czasu, obok tradycyjnie popularnych kierunków podróży do Ameryki Płn. i Europy Zachodnie, pojawiły się nowe atrakcyjne destynacje.

W ciągu tych ponad sześciu dekad rozwoju rynku turystyki międzynarodowej, liczba podróżnych wzrosła z 25 milionów w 1950 roku do 278 mln w 1980 roku, 674 milionów w roku 2000 i 1,24 w 2016 (1,18 miliarda w 2015). Wpływy z turystyki międzynarodowej rosły w tym czasie z 2 miliardów dolarów w 1950 roku do 104 mld w roku 1980, 495 miliardów w 2000 roku i 1,26 biliona USD w 2015 (Tabela 1). Jeśli dodamy do tego wpływy z rosnącego wciąż międzynarodowego ruchu pasażerskiego (w wysokości 211 miliardów dolarów), to turystyka okaże się jedną głównych kategorii usług międzynarodowych usług, osiągając poziom 4 miliardów dolarów dziennie.

Tab. 1 Dynamika międzynarodowego ruchu turystycznego

Rok	Liczba podróżnych zagranicznych (mln)	Wpływy z turystyki międzynarodowej (mld USD)
1950	25	2
1980	278	104
2000	674	495
2015	1 183	1 264
2016	1 242	-

¹ Opracowano na podstawie „UNWTO Tourism Highlights. 2016 Edition”: <http://www2.unwto.org/en>

Obecnie, turystyka międzynarodowa odpowiada za 7% światowego eksportu towarów i usług i tylko w ciągu jednego roku (2014-2015) wzrosła o 6%, czyli tyle ile światowa wymiana handlowa w ciągu ostatnich czterech lat.

Turystyka, jako kategoria światowego eksportu, sytuuje się już na trzecim miejscu za wymianą paliw i produktów chemicznych, a wyprzedzając takie kategorie handlu międzynarodowego jak żywność i produktu przemysłu motoryzacyjnego.

Regiony przyciągające największą liczbę turystów zagranicznych, a co za tym idzie także uzyskujące najwyższe wpływy to: Europa (wraz z Rosją), region Azji i Pacyfiku, a na trzecim miejscu znajduje się Ameryka Północna i Południowa. Europa w 2015 roku przyjęła 615 milionów turystów (608 milionów turystów w 2014), czyli 50% ogólnej liczby turystów międzynarodowych, uzyskując wpływy przekraczające 450 miliardów dolarów w 2015 roku (Tabela 2).

Tabela 2. Globalne zróżnicowanie popularności turystycznej regionów

Rok	Liczba Turystów (mln)		Wpływy z turystyki międzynarodowej (mld)	
	2014	2015	2014	2015
Europa (wraz z Rosją)	582	608	509	451
Kraje Azji i Pacyfiku	263	279	377	418
Ameryka Płn. i Płd.	181	193	274	304
Afryka	56	53	36	33
Afryka Płn. i Bliski Wschód	51	53	49	54

Kraje, które w 2015 roku przyjęły największą liczbę turystów zagranicznych to: Francja (84,5 mln), USA (77,5 mln), Hiszpania (68,5 mln), Chiny (56,9 mln) oraz Włochy (50,7 mln). W wydatkach na turystykę międzynarodową w 2016 roku zdecydowanie przodują mieszkańcy Chin (261 mld USD), USA (122 mld USD), Niemiec (81 mld USD), Wielkiej Brytanii (64 mld) oraz Francji (41 mld USD). Łącznie, wydatki mieszkańców tych pięciu państw osiągnęły około 50% globalnych wydatków na turystykę międzynarodową.

Motywnym dla ponad połowy podróżnych jest klasyczny motyw „wypoczynku, rekreacji i wyjazdu wakacyjnego” (53%), motyw „podróży służbowej, biznes” deklaruje 14% podróżnych a pozostałe motywy, takie jak „odwiedziny rodziny, znajomych”, „zdrowie”, „pielgrzymki” – 27%. Głównym środkiem turystyki międzynarodowej stał się samolot (54%), na drugim miejscu jest transport drogowy (39%), a na dalszych kolej (2%) i transport wodny (5%).

Tabela 3. Kraje o najwyższej liczbie turystów i wpływach z turystyki międzynarodowej

Kraj	Liczba Turystów (mln)		Wpływy z turystyki międzynarodowej (mld)	
	2014	2015	2014	2015
1. Francja	83,7	84,5	58,1	45,9
2. USA	75	77,5	191,3	204,5
3. Hiszpania	64,9	68,2	65,1	56,5
4. Chiny	55,6	56,9	105,4	114,1
5. Włochy	48,6	50,7	45,5	39,4
6. Turcja	39,8	39,5	29,5	26,6
7. Niemcy	33	35	43,3	36,9
8. Wlk. Brytania	32,6	34,9	46,5	45,5

Według danych Światowej Organizacji Turystyki, rynek międzynarodowego ruchu turystycznego w 2015 roku wzrósł o 4,4%, a w Europie o 5%. Jedynym regionem, który odnotował spadek liczby turystów zagranicznych była Afryka – 3,3% (zwłaszcza Afryka Północna – 7,8%)². Długoterminowe prognozy, opublikowane przez Światową Organizację Turystyki w raporcie „Tourism Towards 2030”, przewidują średni wzrost podróżujących w celach turystycznych na poziomie 3,3% rocznie, do poziomu 1,8 miliarda w 2030 roku. W tej samej prognozie szacuje się, że rynki turystyki międzynarodowej gospodarek wschodzących będą rozwijać się w tempie dwukrotnie większym niż gospodarki rozwinięte (4,4% wobec 2,2%).

2. Polska na tle europejskiego rynku turystyki międzynarodowej

Polski rynek turystyczny charakteryzuje się w ostatnim dziesięcioleciu stałym, systematycznym wzrostem na poziomie 5-6% rocznie. W ciągu dziesięciu lat od 2005 do 2015 roku liczba turystów wzrosła o 60%, z 16,6 mln do 26,9 mln, jednak dynamika wzrostu liczby turystów zagranicznych była o połowę niższa i wzrosła jedynie o 30% (z 4,3 mln do 5,7 mln)³. Wraz ze wzrostem liczby turystów wzrasta także znaczenie turystyki w polskiej gospodarce. Jak podaje MSiT udział gospodarki turystycznej w 2015 roku wyniósł 5,6% PKB⁴.

² <https://www.aktualnosciturystyczne.pl/pot/kolejny-rekord-1-2-mld-turystow-miedzynarodowych-w-2015-roku>

³ W opracowaniu termin turysta rozumie się zgodnie z definicją GUS.

⁴ „Turystyka w Polsce w 2015 r.”, źródło: <https://www.msit.gov.pl/pl/turystyka/badania-ryнку-turystycz>

Tabela 4. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w państwach UE w 2015⁵

Państwo	Liczba noclegów udzielonych turystom (tys.)	Udział w ogólnej liczbie noclegów (%)
1. Hiszpania	269 418	20,9
2. Włochy	192 608	15,2
3. Francja	130 465	10,3
.....		
12. Polska	13 758	1,1
Ogółem	1 264 513	100

Opracowanie własne na podstawie Eurostat i GUS

Odnotowywane wzrosty w polskiej branży turystycznej wpisują się w ogólnoświatowe trendy, które od wielu lat odnotowują stały wzrost z wyjątkiem krótkiej przerwy jaka miała miejsce w latach kryzysu finansowego w latach 2008-2009. Jednakże Polska, mimo stałego wzrostu liczby turystów zagranicznych, znajduje się daleko od czołówki państw europejskich, charakteryzujących się największą atrakcyjnością turystyczną, do której należą: **Hiszpania, Włochy i Francja. Te trzy kraje miały w 2015 roku blisko 50% udział w łącznej liczbie wszystkich noclegów udzielonych turystom zagranicznym (Tabela 4).**

Polska wraz ze Szwecją, Irlandią, Bułgarią zajmuje miejsce w środku ‘stawki’ krajów Unii Europejskiej, a nasz udział w ogólnej liczbie noclegów udzielonych turystom zagranicznym w UE to jedynie 1,1% (13,7 mln noclegów udzielonych turystom zagranicznym). Jak widać, wieloletnie odcięcie od Europy Zachodniej, zaniedbania inwestycyjne w infrastrukturę turystyczną (hotele, gastronomia, atrakcje turystyczne) oraz ‘nieturystyczny wizerunek’ naszego kraju doprowadził do tego, iż Polska bardzo powoli włącza się w główny nurt wymiany globalnego ruchu turystycznego. O niewykorzystanym potencjale turystycznym naszego kraju może świadczyć chociażby fakt, że Czechy udzieliły turystom zagranicznym w 2015 roku blisko dwukrotnie więcej noclegów (23,2 mln) niż Polska.

Lista krajów znajdujących się w czołówce turystycznych ‘destynacji’ dowodzi, iż najlepszą receptą na turystyczny sukces w dalszym ciągu pozostają tradycyjne cechy dobrego wypoczynku, czyli: „słońce, plaża, morze” (Sun, Sand, Sea) i bogata, oryginalna oferta kulturalna danego miejsca (kuchnia, muzyka, obyczaje, historia). Obok warunków przyrodniczo kulturowych niezbędne są także inwestycje w zróżnicowaną, odpowiednią dla różnych kategorii wymagań, bazę turystyczną, która jest w stanie przyjąć rosnącą liczbę zainteresowanych noclegiem.

⁵ W tabeli nie uwzględniono danych z Wielkiej Brytanii

Kolejne miejsca za czołową trójką zajmują takie kraje jak Austria, Grecja, Niemcy (blisko 80 mln noclegów udzielonych turystom zagranicznym) i Chorwacja. Jak widzimy, poza krajami, które trakcyjnie łączone są z letnim wypoczynkiem (Grecja, Chorwacja) w czołówce znajdują się także państwa kojarzone raczej z zimowymi wakacjami w Alpach.

3. Województwo lubelskie na turystycznej mapie Polski

Międzywojewódzkie porównania turystycznej popularności poszczególnych regionów Polski pozwalają odkryć ich znaczne zróżnicowanie i duże skoncentrowanie ruchu turystycznego. Pięć czołowych województw: mazowieckie, małopolskie, dolnośląskie, pomorskie i zachodniopomorskie gromadzi łącznie około 60% wszystkich turystów i około 70% turystów zagranicznych (ponad 4 mln - Tabela 5).

Tabela 5. Turyści i noclegi udzielone turystom w 2015 według województw

WOJEWÓDZTWO	TURYSŃCI KORZYSTAJĄCY W 2015 (TYS.)		UDZIELONE NOCLEGI (TYS.)		
	Ogółem	Zagraniczni	2015	2016	2015=100 %
1. Mazowieckie	4 106,9	1 258 234	7 069,5		
2. Małopolskie	4 075,0	1 218 093	10 942,8		
3. Dolnośląskie	2 620,3	500 637	6 829,6		
4. Zach-pomorskie.	2 377,1	577 099	12 330,0		
5. Pomorskie	2 439,1	451 860	7 880,4		
6. Śląskie	2 147,3	328 606	4 945,7		
7. Wielkopolskie	1 882,6	281 094	3 378,2		
8. Łódzkie	1 281,1	199 712	2 302,0		
9. Warmińsko-Maz.	1 135,0	157 602	2 831,8		
10. Kujawsko-Pom.	1 055,5	105 118	3 625,5		
11. Podkarpackie	957,6	120 427	2 772,6		
12. Lubelskie	794,4	112 055	1 711,6	1 894 539	110,6
13. Lubuskie	615,9	153 841	1 289,1		
14. Podlaskie	606,5	157 816	1 128,1		
15. Świętokrzyskie	518,0	27 998	1 466,7		
16. Opolskie	329,0	39 378	730,0		
Polska	26 942 056	5 689 570	71 234,4		

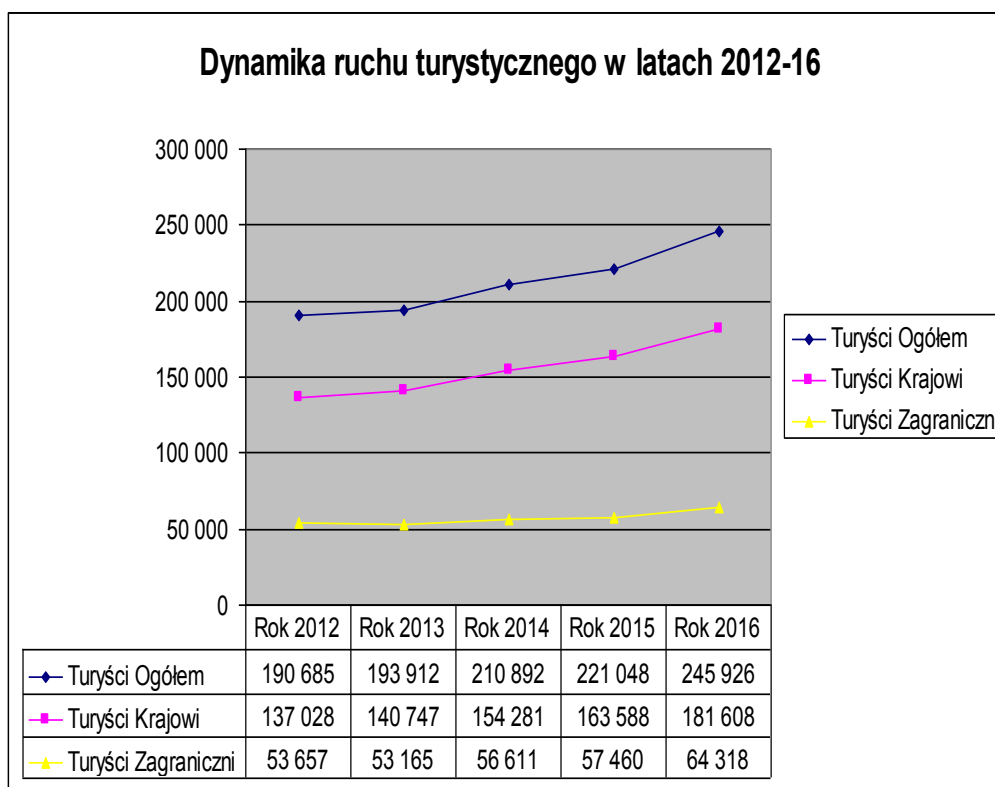
Analizując dane pod względem atrakcyjności poszczególnych regionów Polski (województw) widać wyraźnie, że poza województwem mazowieckim, najpopularniejsze są dwa województwa położone nad morzem oraz dwa województwa które swoim obszarem obejmują rejony górskie (Małopolskie, Dolnośląskie). **Województwo lubelskie zajmuje w Polsce odległe dwunaste miejsce zarówno pod względem liczby turystów jak i liczby**

udzielonych noclegów. Województwo lubelskie jest jednym z nielicznych województw w których odnotowano w 2015 roku mniej niż 1 mln turystów i ustępuje najbardziej popularnym województwom w Polsce (mazowieckiemu i małopolskiemu) zwłaszcza pod względem zdolności przyciągania turystów zagranicznych, których nocuje na Lubelszczyźnie dziesięciokrotnie mniej (112 tys. w 2015 r.) niż w dwóch najlepszych województwach.

Które regony w województwie lubelskim cieszą się największym zainteresowaniem wśród turystów? Według GUS są to przede wszystkim: miasto Lublin, Pojezierze Łęczyńsko – Włodawskie, powiat Puławy, a zwłaszcza Nałęczów i Kazimierz Dolny nad Wisłą oraz Zamość i region Rostocza (Krasnobród).

4. Dynamika ruchu turystycznego w Lublinie w latach 2012 - 2016⁶

Od 2012 do 2016 roku liczba odwiedzających i nocujących w Lublinie osób wzrosła o ponad 55 tysięcy, czyli o blisko 30% (Tabela 6). W tym, liczba turystów krajowych wzrosła o 44 tysiące (32%) a turystów zagranicznych o blisko 11 tysięcy (20 %). Daje to przeciętne, roczne tempo wzrostu na poziomie niewiele przewyższającym 7 %.

Wykres 1.

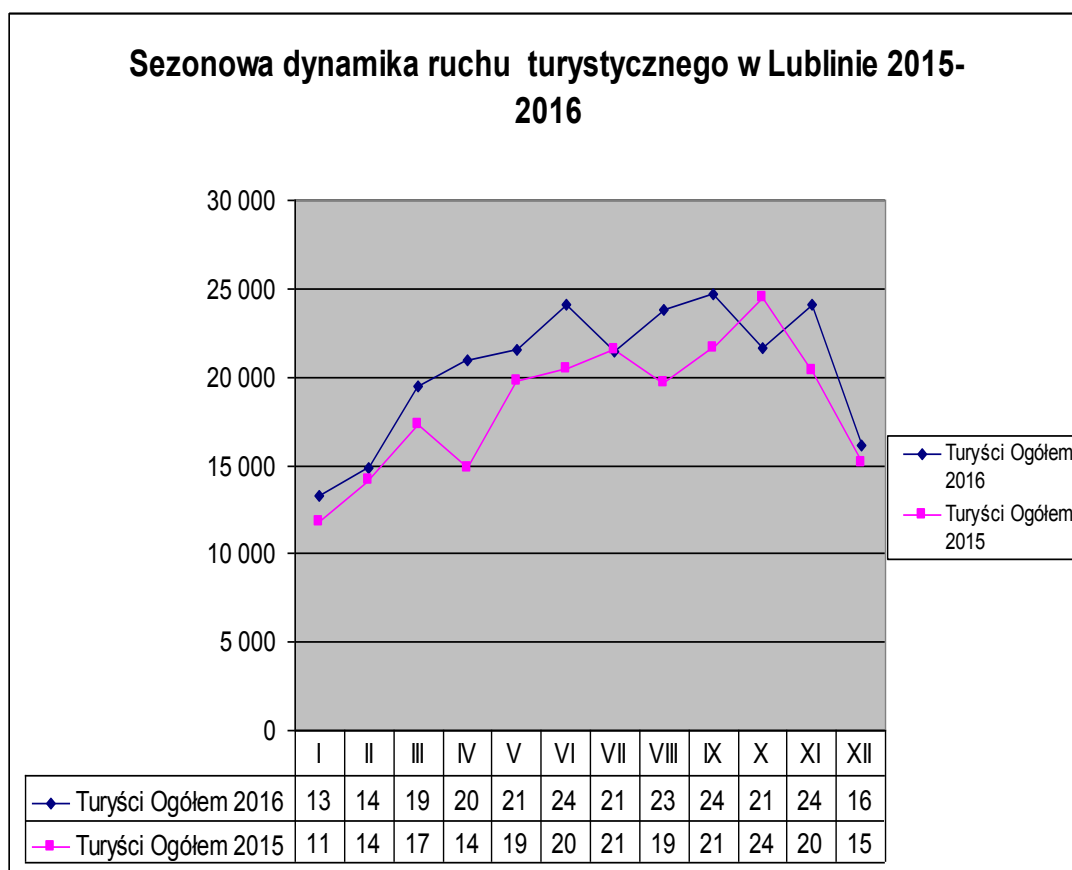
⁶ Dane dotyczą wszystkich obiektów noclegowych (hotele i inne obiekty noclegowe) liczących 10 i więcej miejsc noclegowych. Opracowanie na podstawie danych GUS.

Tabela 6. Wielkość ruchu turystycznego w Lublinie w latach 2012 - 2016

Rok	Turyści		
	Ogółem	Krajowi	Zagraniczni
2012	190 685	137 028	53 657
2013	193 912	140 747	53 165
2014	210 892	154 281	56 611
2015	221 048	163 588	57 460
2016	245 926	181 608	64 318

4.1 Sezonowość ruchu turystycznego – miesięczne wahania liczby turystów

Poza wzrostem liczby turystów w latach 2012 – 2016 warto zwrócić uwagę także na dane dotyczące sezonowej zmienności natężenia ruchu turystycznego. W każdym z analizowanych roczników z okresu 2012 – 2016 widać bardzo wyraźny wpływ poszczególnych pór roku na natężenie ruchu turystycznego. Jak widać na poniższym wykresie (Wykres 2) najniższy poziom natężenia ruchu turystycznego występuje w miesiącach zimowych (styczeń, luty oraz grudzień), kiedy to nie przekracza poziomu 15 tysięcy osób miesięcznie.

Wykres 2

Najniższy poziom – w 2015 jak i 2016 roku – występuje w styczniu (11 i 13 tysięcy turystów) i jest to blisko dwa razy mniej niż w miesiącach najlepszych pod tym względem (od czerwca do października) gdy przekracza poziom 20 tysięcy osób nocujących w hotelach.

W obydwu porównywanych latach, liczba turystów skokowo wzrasta od marca i utrzymuje się podobnym poziomie do maja, a następnie wzrasta do maksymalnych poziomów od czerwca do października. Po tym okresie zauważalny jest gwałtowny spadek liczby turystów nocujących w Lublinie⁷.

Czy Lublin jest atrakcyjny turystycznie?

Turystyczna atrakcyjność miasta, rozumiana jako skłonność do wyboru danego regionu jako miejsca pobytu turystycznego, zależy od wielu czynników, które należy uwzględnić w pomiarze tego zjawiska. Jednym z nich jest fizyczna dostępność danego miejsca, która może zależeć od regulacji prawnych, ale przede wszystkim od skomunikowania danej lokalizacji (drogowej, kolejowej oraz lotniczej).

W dzisiejszych czasach coraz bardziej powszechnego, taniejącego transportu lotniczego, odwiedzających miasta liczy się już w milionach osób, a w najpopularniejszych turystycznie europejskich miastach problemem coraz częściej jest nadmiar a nie brak turystów (Paryż, Rzym, Barcelona, Wenecja, Amsterdam), w związku z czym władze tych miast zastanawiają się nad sposobami ograniczenia napływu odwiedzających, a nie nad bardziej skutecznymi sposobami przyciągania nowych turystów. Z takim ‘problemem’ jednak nie mają jeszcze do czynienia władze polskich miast ani Lublin.

Aby ocenić atrakcyjność turystyczną Lublina, porównano częstotliwość wyboru naszego miasta przez turystów tych państw, z którymi Lublin posiada połączenie lotnicze, z częstotliwością wyboru innych miast wojewódzkich w Polsce. Dla uproszczenia w analizie przedstawiono kraje „zamorskie”, z którymi główną drogą komunikacji są połączenia lotnicze (Irlandia, Norwegia, Szwecja). Należy zaznaczyć także, że nie wszystkie z wymienionych poniżej miast (Tabela 7) takie połączenia posiadają.

⁷ Powyższa tendencja charakterystyczna jest dla roczników całego analizowanego okresu (2012-2016).

Tabela 7 Atrakcyjność turystyczno biznesowa polskich miast dla obcokrajowców

Miasto	Turyści z:					
	Irlandia		Norwegia		Szwecja	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kraków	16 604	19 672	57 253	54 364	35 680	35 771
Warszawa	9 282	9 866	24 602	23 030	39 432	42 630
Gdańsk	1986	2448	63 875	61 286	18 392	26 413
Wrocław	3 499	4 688	5 531	5 825	6 709	7 600
Poznań	1361	1624	4 325	4 277	4 611	4 355
Szczecin	268	459	6 586	5 732	8 276	9 619 ⁸
Łódź	1 626	1 380	1 567	1 164	2454	2433
Toruń	543	415	1 061	915	1 364	1307 ⁹
Bydgoszcz	535	864	576	619	817	956 ¹⁰
Rzeszów	622	1053	508	516	292	423 ¹¹
Lublin	176	431	994	655	649	625
Białystok	308	309	842	749	628	570 ¹²
Olsztyn	94	92	221	93	385	390 ¹³
Ogółem Polska	46 607	54 234	202 093	199 418	164 983	190 207

Jak widzimy w tabeli powyżej najbardziej popularnym miastami wśród tej grupy turystów są: Kraków, Warszawa oraz Gdańsk, które łącznie przyciągają ponad 60% ogólnej liczby turystów tych państw odwiedzających Polskę. Lublin w tym rankingu wypada bardzo słabo, sytuując się na poziomie miast, które bezpośrednich połączeń z Irlandią i krajami skandynawskimi nie posiadają (Białystok, Rzeszów), a nawet niektórym z nich ustępując (Bydgoszcz, Toruń). Dla porównania w 2016 roku Lublin odwiedziło 431 turystów z Irlandii, co stanowi mniej niż 1 % wszystkich turystów z tego kraju odwiedzających Polskę. Irlandczycy dwukrotnie częściej wybierali jako cel wizyt Bydgoszcz (864) oraz Rzeszów (1053). Jeszcze gorzej wygląda popularność Lublina wśród turystów skandynawskich. Na ogólną liczbę blisko dwustu tysięcy Norwegów i około 190 tysięcy Szwedów odwiedzających w 2016 roku Polskę jedynie 3 promile (3/1000) tej liczby trafiło do Lublina.

Prezentowane wyniki to jedynie część analiz mających na celu ocenę atrakcyjności Lublina na tle innych miast wojewódzkich, ale już ten fragment powinien skłonić do zastanowienia co może być powodem takich dysproporcji w popularności poszczególnych

⁸ Port Lotniczy w Goleniowie nie posiada bezpośredniego połączenia ze Szwecją.

⁹ Toruń nie posiada portu lotniczego.

¹⁰ Port Lotniczy w Bydgoszczy nie posiada bezpośredniego połączenia z Norwegią i Szwecją.

¹¹ Port Lotniczy w Rzeszowie nie posiada bezpośredniego połączenia z Norwegią i Szwecją.

¹² Białystok nie posiada portu lotniczego.

¹³ Olsztyn nie posiada portu lotniczego.

miast, przy podobnej dostępności. Czy jest to cena? Można w to zasadnie wątpić. Jeśli cena produktu i dostępność są na podobnym poziomie, to decydujące są cechy samego produktu i jego promocja. Czy Lublin posiada mniej atrakcyjną turystycznie ofertę od Bydgoszczy, Łodzi, Rzeszowa a nawet Białegostoku czy powodem jest brak skutecznej kampanii promocyjnej? Przeprowadzone analizy sugerują potrzebę bardziej pogłębionych badań oraz dokładnej refleksji nad tym problemem.

Dr Tomasz Paklepa

Fundacja na Rzecz Badań i Inicjatyw Społecznych